

Közép-európai közvélemény:

Az európai uniós csatlakozás lakossági
megítélése.

Kelet-közép-európai összehasonlítás

A Central European Opinion Research Group
(CEORG) havi rendszeres közvéleménykutatása

2000. május

CEORG – Central European Opinion Research Group

A Közép-Európai Közvéleménykutató Társulás (Central European Opinion Research Group, CEORG) három közép-kelet-európai ország, Csehország, Magyarország és Lengyelország egy-egy, társadalom- és közvéleménykutatással foglalkozó intézetének közös vállalkozása. A közös intézmény 1999. január 1. óta működik. Alapítói:

IVVM – Institut pro výzkum veřejného mínění (Csehország)

TÁRKI – Társadalomkutatási Intézet Rt. (Magyarország)

CBOS – Centrum Badania Opinii Społecznej (Lengyelország)

Az együttműködés keretén belül minden hónapban egy, a három országban azonosan megfogalmazott, négy-öt kérdésből álló blokk kerül az Omnibusz kérdőívekre. A kérdések minden hónapban egyetlen témára vonatkoznak. A témák között találunk olyanokat, melyek periódikusan, féléves vagy éves gyakorisággal megkérdezésre kerülnek. Így félévente mindhárom országban, a felnőttkorú lakosságot reprezentáló minta tagjait arra kérjük, értékeljék saját anyagi helyzetüket és az ország gazdasági állapotát, illetve megkérdezzük őket várakozásaikról is ezen a két területen. Ezzel egyidőben azt is tudakoljuk, miként vélekednek saját országuk kormányának és az ellenzéknek a legutóbbi parlamenti választások óta eltelt időszakban kifejtett tevékenységéről, valamint a demokrácia állapotáról. Éves gyakorisággal érdeklődünk a három ország lakosainak a NATO-tagsággal és az európai uniós csatlakozással kapcsolatos véleményéről. A nem állandó kérdések között a legkülönbözőbb, a társadalomkutatás szempontjából releváns témakörök szerepelnek. Az ily módon rendelkezésre álló adatok alapján gyorsjelentések és publikációk készülnek.

Az adatfelvételtől

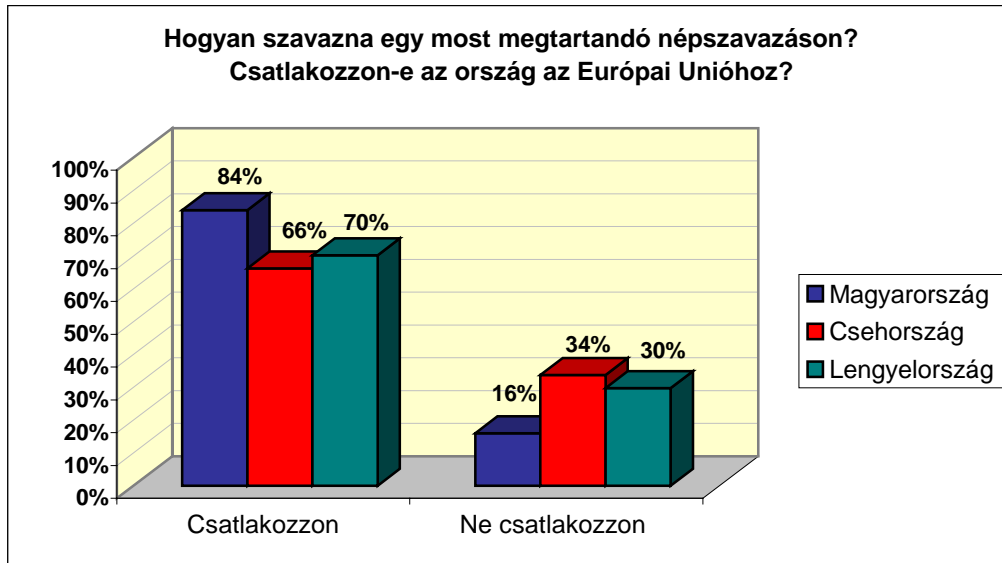
Az adatfelvétel mindhárom országban személyes megkérdezés révén, az egyes országok felnőttkorú lakosságát nem, életkor, iskolai végzettség és lakóhely szerint reprezentáló mintán készül. A mintanagyság Csehországban 1000-, Magyarországon 1500-, Lengyelországban 1100 fős. Az adatok elemzéséből minden hónapban gyorsjelentés készül.

Az európai uniós csatlakozás lakossági megítélése. Kelet-közép-európai összehasonlítás.

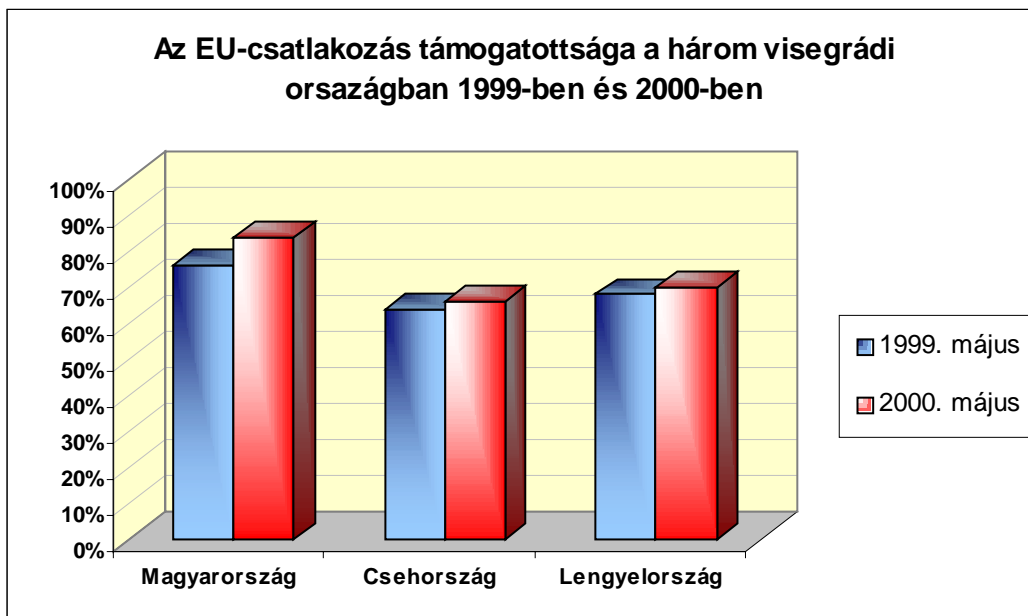
Az Európai Unióhoz való csatlakozásra legesélyesebb három országban, Magyarországon, Csehországban és Lengyelországban nem egyforma mértékű a csatlakozás támogatottsága. A májusi adatfelvételek tanúsága szerint a határozott állásponttal rendelkező magyar felnőttkorú lakosság több, mint négyötöde (84%) híve az ország csatlakozásának egyhatodik (16%) viszont elutasítja azt. A megkérdezettek 19%-a bizonytalan vagy nem venne részt egy esetleges szavazáson és ez nagyjából megegyezik az egy évvel ezelőtti aránnyal. A csatlakozás támogatottsága az átlagnál valamivel magasabb a 30 évnél fiatalabbak és alacsonyabb a 40-59 évesek között, a kapcsolat azonban nem igazán erős, csupán 7%-os szinten szignifikáns. A csatlakozással való egyetértés nő az iskolai végzettséggel, de nincs különbség az érettségizettek és a diplomások véleménye között (88%). A vezetők, értelmiségiek között magasabb a csatlakozást támogatók aránya (89%), mint az önállók, vállalkozók között (79%). Az ország tagságát ellenzők az átlagosnál elégedetlenebbek az ellenzők, de főleg a kormány kormány és a demokrácia működésével a mai Magyarországon. A csatlakozás támogatottsága valamivel alacsonyabb Lengyelországban, ahol a lakosság döntő többsége (70%) támogatja, közel egyharmada (30%) pedig ellenzi azt. A bizonytalanok aránya hasonló a Magyarországon tapasztaltnak 16%. A magyarokkal és a lengyelekkel ellentétben a csehek meglepően bizonytalanok a kérdésben, bár a tavalyi adatokhoz képest arányuk valamelyest csökkent (1999: 30%, 2000: 26%). Az érvényes választ adók kétharmada a csatlakozásra voksolna, egyharmaduk pedig ellene. A tavaly májusi helyzethez képest tehát nemcsak a bizonytalanok arányában mutatkozik kismértékű változás, hanem a csatlakozás támogatottsága is növekedett, bár statisztikailag nem szignifikáns mértékben (2. ábra.).

1. Hogyan szavazna országa Európai Unióhoz való csatlakozásáról? (%)

	Magyarország	Csehország	Lengyelország
Az ország csatlakozzon az Európai Unióhoz	84	66	70
Az ország ne csatlakozzon az Európai Unióhoz	16	34	30
<i>Összesen</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Nem tudja, nem válaszolt	19	26	16

1. ábra

2. ábra

Aki az Európai Unióhoz való csatlakozásra szavazna, azzal a meggyőződéssel tenné, hogy a tagság Magyarország számára előnyökkel járna. A lakosság közel egynegyede (23%) szerint a csatlakozás mindenekelőtt az ország számára lenne nyereség, a válaszadók fele (48%) pedig úgy véli, hogy az mind Magyarország, mind az Unió tagállamai számára előnyösebb helyzetet teremtene a jelenleginél. Az ország csatlakozását ellenzők és a szavazástól való távolmaradásukat jelzők közül kerülnek ki elsősorban azok, akik az ország csatlakozásától semmilyen előnyt nem várnak, akik szerint Magyarország tagsága csupán az Unió számára jelentene előnyt (2.a. táblázat).

Az előnyök élvezőinek kilétéről alkotott véleményeket erősen meghatározzák a társadalmi-demográfiai változók. Minél iskolázottabb és minél nagyobb településen lakik valaki, annál inkább meg van győződve arról, hogy a csatlakozás Magyarország számára előnyökkel jár. Az életkor esetében azonban a válaszok megoszlása U-alakú: tehát e legfiatalabbak és a nyugdíjaskorúak között vannak legnagyobb arányban azok, akik szerint a csatlakozás Magyarország számára előnyös. Érdekes képet mutat a nem hatása az előnyökkel kapcsolatos kérdésre. A férfiak között az átlagnál többen vannak, akik szerint Magyarország csatlakozása elsősorban az Uniónak jelentene előnyöket, a nők között viszont a kölcsönös előnyökben bízóknak vannak felülreprezentálva. Az önállók, vállalkozók esetében az átlagnál magasabb azok aránya, akik szerint a csatlakozás a már ma is tagországok számára biztosítana előnyöket, a vezetők és értelmiségiek szerint viszont az előnyök mindenekelőtt Magyarország oldalán jelentkeznek.

A magyarországi adatokkal szemben Csehországba és Lengyelországban egyrészt valamivel magasabb a bizonytalanok, másrészt a csatlakozás előnyeit csak az Unió oldalán látók aránya a népességben. Csehországban a teljes lakosság nagyjából egynegyedét, Lengyelországban pedig közel egyötödét teszik ki a bizonytalanok. Az országuk számára a tagságtól semmilyen előnyt nem várók aránya pedig megközelíti az 50%-ot (Csehország 49%, Lengyelország 54%). Ennek megfelelően mindkét országban nagyon kevesen vannak azok, akik elsősorban a saját országuk előnyösebb helyzetbe kerülését remélik a csatlakozási folyamat végétől.

2. Kinek a számára előnyösebb a csatlakozás? (%)

	Magyarország		Csehország		Lengyelország	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Az Európai Unió számára	21	23	52	49	50	54
Az ország számára	31	30	16	16	10	10
Mindkét fél számára	48	48	32	35	39	36
Egyformán előnyös						
<i>Összesen</i>	<i>100,0</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Nem tudja	11	16	27	25	23	19

2.a. A csatlakozási előnyök megítélésének és a csatlakozás kérdésében elfoglalt álláspont kapcsolata Magyarországon (%)

	Igennel szavazna	Nemmel Szavazna	<i>Összesen</i>	N=
Az EU számára	46	54	<i>100</i>	239
Magyarországnak	97	3	<i>100</i>	354
Mindkét félnek	95	5	<i>100</i>	567
Együtt	85	15	<i>100</i>	1160

Bár az egy évvel ezelőttihez képest növekedett a csatlakozás támogatottsága a magyarok körében, ma már kisebbségben vannak azok, akik szerint a tagság magával hozza a gazdaság fejlődését, az erőteljesebb modernizációt (47%, 1999: 53%). Az érvényes választ adók 53%-a szerint a gazdaság megerősödésének és a modernizációnak meg kell előznie a belépés időpontját. A vélemények változásában szerepet játszhat a gazdaság egyre dinamikusabb fejlődése is, ami hihetővé teszi, hogy az uniós szinthez való közeledés rövidebb távon is elképzelhető, vagyis a gazdaság viszonylagos megerősödésének időtartama nem tolná el a csatlakozás időpontját.

A kérdésben kialakított véleményt a magyar lakosság esetében kevésbé befolyásolta a válaszadó szocioökonómiai státusa. Egyedül az életkor esetében tapasztalhatunk erős kapcsolatot: a középkorúak inkább arra hajlanak, hogy a gazdaság megerősödésének meg kell előznie a csatlakozást, a fiatalabbak és a 70 éve felüliek szerint viszont a csatlakozás mindennél előbbrevaló. Az iskolai végzettség esetében azt láthatjuk, hogy érdemleges különbség a felsőfokú végzetts és a többi végzettségi szín között mutatkozik. A diplomások között az átlagnál magasabb a csatlakozás elsőbbségét hangoztatók aránya, mint a teljes népességben.

A lengyelek a magyaroknál is erőteljesebben osztják azt a véleményt, hogy még a csatlakozás előtt szükséges a gazdaság fejlesztése (67%). A megkérdezettek csupán egyharmada vélekedik úgy, hogy a csatlakozás majd maga után vonja a fejlődést, a modernizálódást. A csehek között nagyon magas, közel egyharmados, a bizonytalanok aránya. A többiek álláspontja azonban eltér a magyarokétól és a lengyelekeétől. Többségük előnyben részesíti a csatlakozást az előzetes gazdasági fejlődéssel és a modernizációval szemben. (58%).

3. Mit gondol?

	Magyarország		Csehország		Lengyelország	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
A csatlakozás előtt az országnak fejlesztenie kell gazdaságát és modernizálnia kell, vagy	44	53	55	53	69	67
Az országnak előbb be kell lépnie az Unióba és a tagság majd felgyorsítja a gazdaság fejlődését, modernizálódását	56	47	45	47	31	33
<i>Összesen</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Nem tudja	19	17	30	17	16	13

Jelentős változás következett be annak a kérdésnek a megítélésében, hogy milyen távol vannak még az egyes országok a csatlakozás időpontjától. Az adatok visszatükrözik az elmúlt egy év során az Unió csatlakozási politikájában megmutatkozó bizonytalanságot, az időpont kitűzésének halogtását. A tizenegy fokú skálán elhelyezett válaszok különösen Lengyelország esetében mutatják a pesszimizmus jelentős növekedését. Az egy évvel ezelőtti 4,20-as átlag idén májusra 5,81-re növekedett, így a tavaly még leginkább bizakodó lengyelek mára a leginkább pesszimistábbá váltak. A lengyelek között találjuk a legkevesebb bizonytalant, vagyis többségüknek határozott – és a jelek szerint meglehetősen pesszimista – álláspontja van az ország csatlakozásának várható időpontjáról. Ennél kisebb arányban, de mértékét tekintve szintén jelentősen visszaesett azok aránya, akik szerint ma Magyarország csatlakozása kézzelfogható közelségben van. Az egy évvel korábbi 5,01-es átlag 5,56-ra növekedett, ezzel együtt is – a három ország összehasonlításában - a magyarok a legoptimistábbak. A lengyelekkel és a magyarokkal szemben a csehek valamelyest bizakodóbbá váltak. Válaszaik átlaga 5,95-ről 5,76-ra csökkent.

4. Milyen távol van az ország a teljes Európai Unió tagságtól? (tizenegyfokú skálán, 0 - az ország lényegében már tagja az EU-nak, 10 - a távolság nagyon nagy)

	Magyarország		Csehország		Lengyelország	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Érvényes válaszok átlaga	5,01	5,56	5,95	5,76	4,20	5,81
Nem tudja, nem válaszolt (%)	20	15	-	12,2	-	2,1
<i>N=</i>	<i>1516</i>	<i>1524</i>	<i>-</i>	<i>1034</i>	<i>-</i>	<i>1057</i>